

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 14 maja 2020 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2009/138/WE – Ubezpieczenie ochrony prawnej – Artykuł 201 –
Prawo do swobodnego wyboru pełnomocnika przez ubezpieczającego – Postępowanie sądowe –
Pojęcie – Postępowanie mediacyjne

W sprawie C-667/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Grondwettelijk Hof (trybunał konstytucyjny, Belgia) postanowieniem z dnia 11 października 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 października 2018 r., w postępowaniu:

Orde van Vlaamse Balies,

Ordre des barreaux francophones et germanophone

przeciwko

Ministerraad,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, K. Lenaerts, prezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego trzeciej izby, L.S. Rossi (sprawozdawczyni), J. Malenovský i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: M. Ferreira, główna administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 2 października 2019 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Orde van Vlaamse Balies i Ordre des barreaux francophones et germanophone – F. Judo i N. Goethals, advocaten,
- w imieniu rządu belgijskiego – C. Pochet, L. Van den Broeck i M. Jacobs, w charakterze pełnomocników, które wspierali S. Ronse, avocat, i T. Quintes, advocaat,
- w imieniu Komisji Europejskiej – H. Tserepa-Lacombe, A. Nijenhuis i F. Wilman, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niderlandzki.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 grudnia 2019 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 201 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (wypłacalność II) (Dz.U. 2009, L 335, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania toczącego się pomiędzy Orde van Vlaamse Balies (flamandzką izbą adwokacką) oraz Ordre des barreaux francophones et germanophone (francuskojęzyczną i niemieckojęzyczną izbą adwokacką) (zwanymi dalej „izbami adwokackimi”) a Ministerraad (radą ministrów, Belgia) w przedmiocie swobody wyboru przez ubezpieczającego swego pełnomocnika w ramach umowy ubezpieczenia ochrony prawnej w postępowaniu mediacyjnym.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 87/344

- 3 Artykuł 4 dyrektywy Rady 87/344/EWG z dnia 22 czerwca 1987 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do ubezpieczenia ochrony prawnej, która została uchylona dyrektywą 2009/138 (Dz.U. 1987, L 185, s. 77), stanowił:

„1. Umowa ubezpieczenia ochrony prawnej wyraźnie stwierdza, że:

- a) w przypadku przysługującej możliwości skorzystania z pomocy prawnika [adwokata] lub innej osoby mającej zgodnie z prawem krajowym odpowiednie kwalifikacje w zakresie obrony, reprezentowania lub wspierania interesów ubezpieczonego w dochodzeniu lub postępowaniu [w każdym postępowaniu sądowym lub administracyjnym] ubezpieczony ma prawo swobodnego wyboru takiego prawnika [adwokata] lub innej osoby;

[...]

2. Za prawnika [adwokata] uważa się osobę uprawnioną do prowadzenia działalności zawodowej w jednej z kategorii ustanowionych w dyrektywie Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 r. mającej na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług [Dz.U. 1977, L 78, s. 17]”.

Dyrektywa 2009/138

- 4 Motyw 16 dyrektywy 2009/138 ma następującą treść:

„Głównym celem regulacji i nadzoru zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji jest odpowiednia ochrona ubezpieczających i beneficjentów. Pojęcie beneficjent ma obejmować dowolną osobę fizyczną lub prawną, której zgodnie z umową ubezpieczenia przysługuje dane prawo. Inne cele regulacji

i nadzoru zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, takie jak stabilność finansowa oraz uczciwe i stabilne rynki, również powinny być wzięte pod uwagę, ale nie może to prowadzić do podważenia głównego celu”.

5 W rzeczonyj dyrektywie w tytule II, „Przepisy szczegółowe dotyczące ubezpieczeń i reasekuracji” jest zawarty rozdział II obejmujący „[p]rzepisy szczegółowe dotyczące ubezpieczeń innych niż na życie”, w którego sekcji 4, zatytułowanej „Ubezpieczenie ochrony prawnej”, znajdują się art. 198–205.

6 Artykuł 198 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Zakres niniejszej sekcji”, stanowi w ust. 1:

„Niniejszą sekcję stosuje się do ubezpieczenia ochrony prawnej, o którym mowa w grupie 17 w pkt I załącznika I, polegającego na zobowiązaniu się zakładu – w zamian za zapłatę składki – do poniesienia kosztów postępowania sądowego oraz wykonania innych usług związanych bezpośrednio z ochroną ubezpieczeniową, w szczególności w celu:

[...]

b) obrony lub reprezentowania ubezpieczonego w postępowaniu cywilnym, karnym, administracyjnym lub innym postępowaniu, lub też w związku z roszczeniem zgłoszonym wobec tej osoby”.

7 Artykuł 201 dyrektywy 2009/138, zatytułowany „Swobodny wybór prawnika [adwokata]”, stanowi:

„1. Umowa ubezpieczenia ochrony prawnej wyraźnie stanowi, że:

a) w przypadku przysługującej możliwości skorzystania z pomocy prawnika [adwokata] lub innej osoby mającej zgodnie z prawem krajowym odpowiednie kwalifikacje w zakresie obrony, reprezentowania lub wspierania interesów ubezpieczonego w dochodzeniu lub postępowaniu [postępowaniu sądowym lub administracyjnym], ubezpieczony ma prawo swobodnego wyboru takiego prawnika [adwokata] lub innej osoby;

[...]

2. Do celów niniejszej sekcji za prawnika [adwokata] uważa się osobę uprawnioną do prowadzenia działalności zawodowej w jednej z kategorii ustanowionych w [dyrektywie 77/249]”.

Prawo belgijskie

8 Artykuł 156 loi relative aux assurances (ustawy o ubezpieczeniach) z dnia 4 kwietnia 2014 r. (*Belgisch Staatsblad* z dnia 30 kwietnia 2014 r., s. 35487) miał następujące brzmienie:

„Każda umowa ubezpieczenia ochrony prawnej wyraźnie stanowi co najmniej, że:

1) jeżeli dojdzie do postępowania sądowego lub postępowania administracyjnego, ubezpieczony ma prawo swobodnego wyboru adwokata lub innej osoby posiadającej zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do danego postępowania odpowiednie kwalifikacje do podjęcia obrony interesów ubezpieczonego, reprezentowania ich lub ich wspierania;

[...]”.

9 Artykuł 2 loi modifiant la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances et visant à garantir le libre choix d’un avocat ou de toute autre personne ayant les qualifications requises par la loi applicable à la procédure pour défendre ses intérêts dans toute phase judiciaire, dans le cadre d’un contrat d’assurance de la protection juridique (ustawy zmieniającej ustawę z dnia 4 kwietnia 2014 r.

o ubezpieczeniach i zmierzającej do zagwarantowania swobodnego wyboru adwokata lub innej osoby posiadającej zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do danego postępowania odpowiednie kwalifikacje do podjęcia obrony interesów danej osoby na każdym etapie postępowania sądowego w ramach umowy ubezpieczenia ochrony prawnej) z dnia 9 kwietnia 2017 r. (*Belgisch Staatsblad* z dnia 25 kwietnia 2017 r., s. 53207, zwanej dalej „ustawą z dnia 9 kwietnia 2017 r.”) stanowi:

„Artykuł 156 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ubezpieczeniach uzyskuje następujące brzmienie:

»1) jeżeli dojdzie do postępowania sądowego, postępowania administracyjnego lub postępowania polubownego, ubezpieczony ma prawo swobodnego wyboru adwokata lub innej osoby posiadającej zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do danego postępowania odpowiednie kwalifikacje do podjęcia obrony interesów ubezpieczonego, reprezentowania ich lub ich wspierania oraz w przypadku postępowania polubownego, mediacji lub innej uznanej pozasądowej procedury rozwiązywania sporów – innej osoby mającej wymagane i właściwe dla tego celu kwalifikacje».

- 10 Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że belgijski code judiciaire (kodeks sądowy), ostatnio zmieniony przez loi portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges (ustawę w sprawie różnych przepisów prawa cywilnego i przepisów mających promować alternatywne formy rozwiązywania sporów) z dnia 18 czerwca 2018 r. (*Belgisch Staatsblad* z dnia 2 lipca 2018 r., s. 53455, zwany dalej „kodeksem sądowym”), przewiduje dwie formy mediacji, a mianowicie mediację pozasądową, o której mowa w art. 1730–1733 tego kodeksu, oraz mediację sądową, o której mowa w art. 1734–1737 tego kodeksu.
- 11 Mediację pozasądową może zaproponować każda ze stron stronie przeciwnej przed wszczęciem postępowania sądowego, w jego trakcie lub po jego zakończeniu. Strony wyznaczają mediatora za obopólnym porozumieniem lub przy udziale osoby trzeciej, której zlecają zadanie wyznaczenia. W przypadku gdy strony zawierają w wyniku mediacji ugody, zostaje ona sporządzona na piśmie, opatrzona datą i podpisana przez strony oraz mediatora. Jeżeli mediator, który prowadził mediację, jest akredytowany przy federalnej komisji mediacyjnej, strony lub jedna ze stron mogą przedłożyć umowę mediacyjną do zatwierdzenia właściwemu sądowi. Sąd może odmówić zatwierdzenia ugody mediacyjnej tylko wtedy, gdy jest ona sprzeczna z porządkiem publicznym lub gdy ugoda zawarta w wyniku mediacji w sprawach rodzinnych jest sprzeczna z dobrem małoletnich dzieci. Postanowienie zatwierdzające ma skutki orzeczenia, w związku z czym zatwierdzona ugoda staje się wykonalna.
- 12 Mediacja sądowa z kolei przewiduje, że przed skierowaniem sprawy na naradę sąd, przed którym zawisł spór, może na wspólny wniosek stron lub z własnej inicjatywy, lecz wówczas za zgodą stron, skierować sprawę do mediacji. Podczas mediacji postępowanie nie zostaje zakończone a sąd może zarządzić w każdym momencie wszelkie środki, jakie uzna za niezbędne. Może również, na wniosek mediatora lub jednej ze stron, zakończyć postępowanie mediacyjne. Jeżeli mediacja doprowadziła do zawarcia, choćby częściowej, ugody mediacyjnej, strony lub jedna ze stron mogą zwrócić się do sądu o zatwierdzenie tej ugody, a zatwierdzenia można odmówić tylko wtedy, gdy ugoda jest sprzeczna z porządkiem publicznym lub gdy ugoda uzyskana w wyniku mediacji w sprawach rodzinnych jest sprzeczna z dobrem małoletnich dzieci. Jeżeli mediacja nie doprowadziła do zawarcia pełnej ugody mediacyjnej, postępowanie sądowe jest kontynuowane.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 13 Izby adwokackie wniosły do Grondwettelijk Hof (trybunału konstytucyjnego, Belgia) skargę o stwierdzenie nieważności ustawy z dnia 9 kwietnia 2017 r. W uzasadnieniu tej skargi podnoszą one w szczególności zarzut naruszenia niektórych przepisów konstytucji belgijskiej w związku z art. 201 dyrektywy 2009/138.

- 14 W szczególności izby adwokackie podnoszą, że wspomniana ustawa nie jest zgodna z art. 201, ponieważ zasadniczo nie przewiduje ona w ramach umowy ubezpieczenia ochrony prawnej prawa wyboru adwokata przez ubezpieczającego w toku postępowania mediacyjnego. Według izb adwokackich bowiem, ponieważ postępowanie to wchodzi w zakres pojęcia „postępowania sądowego” w rozumieniu wspomnianego art. 201, ubezpieczającemu powinno przysługiwać takie prawo.
- 15 Sąd odsyłający przypomina, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 kwietnia 2017 r. każda umowa ubezpieczenia ochrony prawnej miała przewidywać swobodę ubezpieczającego w zakresie wyboru adwokata lub innej osoby wykwalifikowanej, „jeżeli [doszłoby] do postępowania sądowego lub postępowania administracyjnego”. Wspomniana ustawa, rozszerzając tę swobodę wyboru na postępowanie arbitrażowe, wykluczyła tę możliwość w postępowaniu mediacyjnym, po pierwsze, ze względu na to, że obecność obrońcy nie może sprzyjać mediacji, a po drugie, że niekoniecznie opiera się ona na rozumowaniu prawnym.
- 16 Według sądu odsyłającego prawdą jest, iż zgodnie z orzecznictwem Trybunału pojęcie „postępowania sądowego” w rozumieniu art. 201 dyrektywy 2009/138 należy interpretować szeroko w celu ochrony interesów ubezpieczających poprzez przyznanie im ogólnego i autonomicznego prawa do swobodnego wyboru pełnomocnika w granicach określonych w tym artykule.
- 17 Jednakże omawiane orzecznictwo nie pozwala jego zdaniem na ustalenie z całą pewnością, czy prawo to ma zastosowanie również w postępowaniu mediacyjnym, takim jak rozpatrywane w postępowaniu głównym. W tym względzie sąd odsyłający wskazuje, że postępowanie mediacyjne na gruncie prawa belgijskiego posiada cechy zarówno procedury polubownego rozstrzygnięcia sporu, jak i postępowania sądowego. W szczególności, z jednej strony, podobnie jak procedura polubownego rozstrzygnięcia sporu, postępowanie mediacyjne ma na celu uzyskanie ugody mediacyjnej między stronami sporu. Z drugiej strony, postępowanie mediacyjne przypomina postępowanie sądowe w zakresie, w jakim zasadniczo jest wynikiem zgodnej woli stron, jest regulowane przepisami kodeksu sądowego, a także może prowadzić do zawarcia ugody mediacyjnej pod kierownictwem akredytowanego mediatora, która może być zatwierdzona przez właściwy sąd na mocy postanowienia zatwierdzającego mającego skutek orzeczenia.
- 18 W tych okolicznościach Grondwettelijk Hof (trybunał konstytucyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy pojęcie »dochodzenia [postępowania sądowego]« zawarte w art. 201 ust. 1 lit. a) dyrektywy [2009/138] należy interpretować w ten sposób, że pojęcie to obejmuje pozasądowe i sądowe postępowania mediacyjne, takie jak uregulowane w art. 1723/1–1737 [belgijskiego kodeksu sądowego]?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 19 Poprzez pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 201 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2009/138 należy dokonywać w ten sposób, że pojęcie „dochodzenia [postępowania sądowego]”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje sądowe lub pozasądowe postępowanie mediacyjne, w którym sąd bierze lub może wziąć udział, zarówno w chwili wszczęcia tego postępowania, jak i po jego zakończeniu.
- 20 Udzielając odpowiedzi na to pytanie, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 201 ust. 1 lit. a) umowa ubezpieczenia ochrony prawnej wyraźnie stanowi, że w przypadku przysługującej możliwości skorzystania z pomocy adwokata lub innej osoby mającej zgodnie z prawem krajowym odpowiednie kwalifikacje w zakresie obrony, reprezentowania lub wspierania interesów ubezpieczonego w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, ubezpieczony ma prawo swobodnego wyboru takiego adwokata lub innej osoby.

- 21 Ponieważ przepis ten zasadniczo powtarza brzmienie art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 87/344, orzecznictwo dotyczące tego ostatniego przepisu ma znaczenie dla wykładni wspomnianego art. 201 ust. 1 lit. a).
- 22 Tymczasem Trybunał miał już okazję wyjaśnić przede wszystkim, że dotyczący swobodnego wyboru pełnomocnika przepis art. 4 ust. 1 dyrektywy 87/344 ma ogólny zasięg i obowiązkowy charakter (zob. podobnie wyroki: z dnia 10 września 2009 r., Eschig, C-199/08, EU:C:2009:538, pkt 47; z dnia 26 maja 2011 r., Stark, C-293/10, EU:C:2011:355, pkt 29; a także z dnia 7 listopada 2013 r., Sneller, C-442/12, EU:C:2013:717, pkt 25).
- 23 Ponadto z samego brzmienia art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 87/344 wynika, że pojęcie „postępowania administracyjnego” należy odróżnić od pojęcia „dochodzenia [postępowania sądowego]” (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 kwietnia 2016 r., Massar, C-460/14, EU:C:2016:216, pkt 19; z dnia 7 kwietnia 2016 r., AK, C-5/15, EU:C:2016:218, pkt 17). Co więcej, wykładnia pojęć „postępowania administracyjnego” lub „dochodzenia [postępowania sądowego]” nie może być ograniczona poprzez wprowadzenie rozróżnienia między etapem przygotowawczym a etapem decyzyjnym postępowania sądowego lub administracyjnego (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 kwietnia 2016 r., Massar, C-460/14, EU:C:2016:216, pkt 21; z dnia 7 kwietnia 2016 r., AK, C-5/15, EU:C:2016:218, pkt 19).
- 24 Niemniej jednak ani art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 87/344, ani art. 201 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2009/138 nie zawierają definicji pojęcia „dochodzenia [postępowania sądowego]”.
- 25 W tych okolicznościach, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględnić nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi (wyroki: z dnia 7 kwietnia 2016 r., Massar, C-460/14, EU:C:2016:216, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 7 kwietnia 2016 r., AK, C-5/15, EU:C:2016:218, pkt 20).
- 26 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, jak wynika z motywu 16 dyrektywy 2009/138, że cel przez nią realizowany, a w szczególności przez jej art. 201 dotyczący swobodnego wyboru adwokata lub pełnomocnika, polega na objęciu interesów ubezpieczonych właściwą ochroną. Ogólny zakres i moc wiążąca, przypisywane prawu wyboru adwokata lub pełnomocnika sprzeciwiają się wobec tego zawężającej wykładni art. 201 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 kwietnia 2016 r., Massar, C-460/14, EU:C:2016:216, pkt 23; z dnia 7 kwietnia 2016 r., AK, C-5/15, EU:C:2016:218, pkt 21).
- 27 I tak, w odniesieniu do pojęcia „postępowania administracyjnego” w rozumieniu tego przepisu Trybunał orzekł, że pojęcie to obejmuje postępowanie, w którym instytucja publiczna udziela pracodawcy zgody na rozwiązanie stosunku pracy z pracownikiem ubezpieczonym od ochrony prawnej, a także etap odwołania przed instytucją publiczną, w trakcie którego instytucja ta wydaje decyzję, od której przysługują środki zaskarżenia w postępowaniu sądowym (zob. podobnie odpowiednio wyroki: z dnia 7 kwietnia 2016 r., Massar, C-460/14, EU:C:2016:216, pkt 28; z dnia 7 kwietnia 2016 r., AK, C-5/15, EU:C:2016:218, pkt 26).
- 28 W tym względzie Trybunał podkreślił, że wykładnia pojęcia „postępowania administracyjnego”, ograniczona wyłącznie do postępowań sądowych w dziedzinie administracji, czyli do postępowań toczących się przed sądami w ścisłym tego słowa znaczeniu, pozbawiałaby sensu zastosowane wprost przez prawodawcę Unii Europejskiej wyrażenie „postępowanie administracyjne” (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 kwietnia 2016 r., Massar, C-460/14, EU:C:2016:216, pkt 20; z dnia 7 kwietnia 2016 r., AK, C-5/15, EU:C:2016:218, pkt 18).
- 29 W konsekwencji, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 81 opinii, termin „postępowanie” obejmuje nie tylko etap postępowania przed sądem w ścisłym znaczeniu tego słowa, lecz również etap go poprzedzający, który może prowadzić do etapu sądowego.

- 30 Co się tyczy pojęcia „dochodzenia [postępowania sądowego]” w rozumieniu art. 201 dyrektywy 2009/138, należy interpretować je tak samo szeroko jak pojęcie „postępowania administracyjnego”, ponieważ nie byłoby spójne interpretowanie tych dwóch pojęć w różny sposób w odniesieniu do prawa do wyboru adwokata lub pełnomocnika.
- 31 Wynika z tego, że pojęcie „dochodzenia [postępowania sądowego]” nie może być ograniczone ani wyłącznie do postępowań nieadministracyjnych toczących się przed sądem w ścisłym znaczeniu tego słowa, ani do wprowadzenia rozróżnienia między etapem przygotowawczym a etapem decyzyjnym takiego postępowania. Tym samym należy przyjąć, że każdy etap, nawet wstępny, który może prowadzić do wszczęcia postępowania przed danym organem sądowym, mieści się w zakresie pojęcia „dochodzenia [postępowania sądowego]” w rozumieniu art. 201 dyrektywy 2009/138.
- 32 W niniejszej sprawie, co się tyczy mediacji sądowej, z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że mediacja ta jest bezwzględnie zarządzana przez sąd rozpatrujący skargę sądową i że stanowi ona etap postępowania sądowego wszczętego przed sądem w ścisłym znaczeniu, który to sąd jest co do zasady związany ugodą mediacyjną ewentualnie zawartą przez strony.
- 33 W tych okolicznościach przyjęcie, że mediacja ta nie stanowi również, dla celów art. 201 dyrektywy 2009/138, „dochodzenia [postępowania sądowego]” w rozumieniu tego artykułu, pozbawiałoby ubezpieczonego prawa wyboru adwokata lub pełnomocnika. Tymczasem nie można zaprzeczyć, że ubezpieczony powinien mieć zapewnioną ochronę prawną podczas etapu postępowania, który jeśli został wszczęty, stanowi część postępowania przed sądem, który go zarządził. Taka wykładnia jest ponadto zgodna z celem dyrektywy 2009/138, przypomnianym w pkt 26 niniejszego wyroku, polegającym na zapewnieniu odpowiedniej ochrony ubezpieczonych, ponieważ pozwala im na dalsze korzystanie z pomocy tego samego pełnomocnika na ściśle sądowym etapie postępowania.
- 34 Podobnie, co się tyczy pozasądowego postępowania mediacyjnego, okoliczność, że nie toczy się ono przed sądem, również nie pozwala na wyłączenie go z zakresu pojęcia „dochodzenia [postępowania sądowego]” w rozumieniu art. 201 dyrektywy 2009/138.
- 35 Takie postępowanie mediacyjne może bowiem doprowadzić do ugody między zainteresowanymi stronami, która nawet na wniosek tylko jednej z nich może zostać zatwierdzona przez sąd. Ponadto w ramach procedury zatwierdzania sąd ten jest związany treścią tej ugody określoną przez strony podczas mediacji, z wyjątkiem sytuacji, w których jest ona sprzeczna z porządkiem publicznym lub ewentualnie z dobrem małoletnich dzieci.
- 36 Wynika z tego, że zawarta przez strony ugoda, niezależnie od tego, czy wynika ona z mediacji sądowej czy pozasądowej, skutkuje związaniem właściwego sądu, który dokonuje jej zatwierdzenia i wywołuje – po tym, jak stanie się wykonalna – takie same skutki jak wyrok.
- 37 W tych okolicznościach rola adwokata lub pełnomocnika wydaje się jeszcze ważniejsza w ramach mediacji, niż w przypadku odwołania złożonego do organu administracyjnego, takiego jak wspomniane w pkt 27 niniejszego wyroku, którego rozstrzygnięcie nie wiąże ani ewentualnej wyższej instancji administracyjnej, ani sądu administracyjnego.
- 38 W ramach postępowania mogącego ostatecznie określać sytuację prawną ubezpieczającego, bez realnej możliwości zmiany tej sytuacji w drodze skargi sądowej, ubezpieczający potrzebuje ochrony prawnej, a biorąc pod uwagę skutki zatwierdzenia ugody wynikającej z mediacji, interesy ubezpieczającego, który skorzystał z mediacji, będą lepiej chronione, jeżeli może on powoływać się na prawo do swobodnego wyboru pełnomocnika przewidziane w art. 201 dyrektywy 2009/138, podobnie jak ubezpieczający, który kieruje sprawę bezpośrednio do sądu.

- 39 W drugiej kolejności, co się tyczy kontekstu tego art. 201, należy zauważyć, że zakres stosowania sekcji 4 rozdziału II tytułu II dyrektywy 2009/138 w sprawie ubezpieczenia ochrony prawnej został zdefiniowany w art. 198 tej dyrektywy w sposób szczególnie szeroki, ponieważ zgodnie z tym przepisem wspomniana sekcja ma zastosowanie do ubezpieczenia ochrony prawnej, polegającego na zobowiązaniu się zakładu ubezpieczeń, w zamian za zapłatę składki, do poniesienia kosztów postępowania sądowego oraz do wykonania innych usług związanych bezpośrednio z ochroną ubezpieczeniową, w szczególności w celu obrony lub reprezentowania ubezpieczonego w postępowaniu cywilnym, karnym, administracyjnym lub innym postępowaniu lub też w związku z roszczeniem zgłoszonym wobec tej osoby.
- 40 Taka definicja zakresu stosowania tej sekcji potwierdza szeroką wykładnię praw ubezpieczonych przewidzianych we wspomnianej sekcji, w tym w szczególności prawo wyboru pełnomocnika, o którym mowa w art. 201 dyrektywy 2009/138.
- 41 Ponadto samo prawo Unii zachęca do korzystania z postępowań mediacyjnych, czy to, jak zauważają izby adwokackie, za pomocą dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2008, L 136, s. 3), czy też na podstawie prawa pierwotnego, w szczególności art. 81 ust. 2 lit. g) TFUE, zgodnie z którym w ramach współpracy sądowej w sprawach cywilnych prawodawca Unii ma przyjąć środki mające na celu zapewnienie „rozwoju alternatywnych metod rozstrzygania sporów”. Byłoby zatem niespójne, gdyby prawo Unii zachęcało do stosowania takich metod i jednocześnie ograniczało prawa podmiotów prawa, które decydują się na skorzystanie z tych metod.
- 42 W świetle powyższych rozważań na postawione pytanie należy odpowiedzieć następująco: wykładni art. 201 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2009/138 należy w ten sposób, że pojęcie „dochodzenia [postępowania sądowego]”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje sądowe lub pozasądowe postępowanie mediacyjne, w którym sąd bierze lub może wziąć udział, zarówno w chwili wszczęcia tego postępowania, jak i po jego zakończeniu.

W przedmiocie kosztów

- 43 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 201 ust. 1 lit. a) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (wypłacalność II) należy dokonywać w ten sposób, że pojęcie „dochodzenia [postępowania sądowego]”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje sądowe lub pozasądowe postępowanie mediacyjne, w którym sąd bierze lub może wziąć udział, zarówno w chwili wszczęcia tego postępowania, jak i po jego zakończeniu.

Podpisy